

NOTAT

Til: Familie- og kulturkomiteen, Stortinget

Fra: Direktør Kristin Ørjasæter, Norsk barnebokinstitutt

Dato: 14. april 2021

Vedr.: Meld.St.18 (2020-2021) *Opplive, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge*

Meldingen peker på en graverende sammenheng mellom sosioøkonomisk bakgrunn og barn og unges deltakelse i kunst og kultur. Figur 3.4, som viser deltakelsen i kulturaktiviteter til barn og unge i alderen 9-17 år i år 2000, år 2008 og år 2016, er tydelig på at deltakelsen til de som har lav sosioøkonomisk bakgrunn var like stor i år 2000 og 2008, og bare litt lavere enn for dem som har middels eller høy sosioøkonomisk bakgrunn. I 2016 var deltakelsen falt markant for barn og unge med lav sosioøkonomisk bakgrunn. For dem som har middels og høy sosioøkonomisk bakgrunn er det samme ikke tilfelle. Det er kun en lav nedgang i kunst- og kulturdeltakelsen fra 2008 til 2016 for dem med middels, og ingen nedgang for dem med høy sosioøkonomisk bakgrunn. Meldingen argumenterer for at deltakelse i kunst og kultur er et demokratisk anliggende, derfor er det økende misforholdet mellom kulturbruk og klasse svært alvorlig for det norske samfunnet. Kulturpolitikken må inneholde tiltak som styrker den kulturelle deltakelsen blant barn og unge med lav sosioøkonomisk bakgrunn.

Meldingen peker på monospråkligheten i kunst- og kulturaktiviteter, men argumenterer for betydningen av å kunne benytte sitt eget språk. Det behovet gjelder ikke bare for innbyggere i samiske områder, som meldingen gir inntrykk av. Kunsten har et stort potensiale for flerspråklighet, som må tilgodeses på konkrete måter i politikken, slik at det gjelder for alle de ulike språkgruppene som preger det norske samfunnet av i dag.

Meldingen er opptatt av barn og unges medvirkning og argumenterer for at kunst og kultur må skapes på deres premisser. Norsk barnebokinstitutt er også opptatt av barns medvirkning, noe både undervisningen og forskningen vår bærer preg av. Men den kunstfaglige innsikten om barns medvirkning er fraværende i meldingen. Barnelitteratur, for eksempel, er strukturert slik at barns mentale deltakelse i utformingen av fortellingen blir aktivert. Digitale produksjoner er fylt med sansepåvirkninger på øre og øye, som omkranser spilleren, eller lytteren, eller tilskueren, og utgjør en del av den mentale påvirkningen som ledsager den interaktive utførelsen. Formidlingsforskningen har mange og grundige undersøkelser av hvordan barn deltar, og hvordan ulike kunstarter arbeider med deltakelse på måter som kombinerer barns premisser med kunstens. Den måten meldingen insisterer på barns medvirkning på avslører en mangel på innsikt i at kunst *er* møter og samspill.

Norsk kulturpolitikk har alltid vært instrumentell i den forstand at kulturen skal tjene innbyggerne og samfunnet. Denne meldingen representerer imidlertid et forsterket instrumentelt kulturpolitisk grep, og burde derfor drøftet bedre forholdet mellom deltakelse, bredde og kvalitet.

Forslag til merknader:

Norsk barnebokinstitut ber om at det knyttes følgende merknader til *Meld.St.18 (2020-2021)*
Opplive, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge

- Det er behov for tiltak som vil bidra til å inkludere alle i kunst- og kulturaktiviteter
 - Kulturskolen må utvides og bli gratis
 - Tiltakene må være innrettet slik at flerspråklig deltakelse sikres
- Kunstneriske premisser må ligge til grunn for den delen av politikktutformingene som handler om kunst, også når det gjelder kunst for barn og unge.